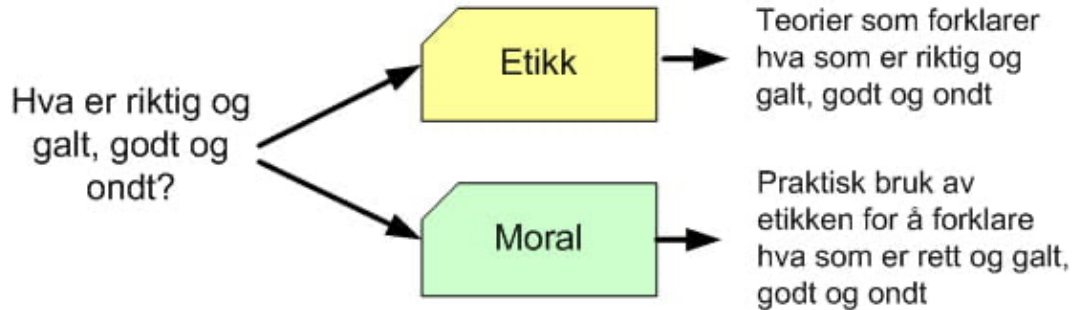

Etikk og moral

Still deg spørsmålene

Hva er forskjellen mellom etikk og moral?

Både etikk og moral dreier seg om hva som er riktig eller galt, godt eller ondt. Begge begrepene har opprinnelig den samme betydningen som skikk, bruk eller sedvane.

Et skoleår

Lax og Sebenius (1986) har laget et sett spørsmål som de anbefaler at vi benytter oss av for å avgjøre om en handling er moralsk eller ikke:

- **Følger du regler som er innforstått og akseptert? (I poker er det f.eks. innforstått at det å bløffe er en del av spillet).**
- **Føler du deg vel om du må diskutere og forsvare handlingen din? Kunne du tenke deg at dine kolleger og venner fikk vite om den? Din ektefelle, dine barn eller foreldre? Ville du føle deg vel hvis den var omtalt på førstesiden av en større avis?**
- **Kunne du tenke deg at noen gjorde det samme mot deg? Mot et medlem av familien din?**
- **Hva om alle handlet slik? Ville det samfunnet vi da fikk, være ønskelig.**
- **Finnes det alternativer som hviler på et fastere etisk grunnlag.**

Selv om disse spørsmålene ikke gir noe etisk rammeverk, uttrykker de flere viktige prinsipper for moralske vurderinger (Bolman/Deal-94).

Hva er moral?

Men hva er egentlig moral? Selve ordet kommer fra det latinske adjektivet *moralis*, som betyr «det som har med sed og skikk (mores) å gjøre».

Begrepet moral bruker vi for å prøver å forklare hvilke atferdsvaner som er «den riktige», «den akseptable» og «den rette». Uten et moralsk grunnlag og visse begreper om hva som er riktig og galt kan ikke et samfunn eller en organisasjon bestå. (Hygen - «Etikk» 1982).

Moral dreier seg først og fremst om hva vi gjør, altså om handlingen. Når vi omtaler en handling som moralsk, betyr det at den stemmer overens med det som vi mener er rett eller riktig ut fra de kriterier vi har valgt. Når vi gjør en moralsk vurdering, spør vi om noe er riktig eller galt.

Hva er etikk?

Etikken er moralens teori. Ordet etikk kommer av det greske adjektivet *ethikós* ([sedelig](#)), som svarer til det latinske *moralis*.

Etikk dreier seg om de reglene og de kjennetegnene vi bruker når vi skal gjøre moralske vurderinger. Noe som gjør at etikken først og fremst kommer til kjenne gjennom det vi tenker.

Etikk går ut på å ta stilling til om de reglene eller kjennetegnene vi bruker er riktige eller gale. Etikken er grunnlaget for de moralske vurderingene som vi er interessert i. Det er i etikken at vi spør hvorfor noe er riktig eller galt og om de reglene vi har kan begrunnes.

I nyere litteratur defineres etikk som: Læren om moral eller refleksjon over moral (Johansen og Vetlesen 2005, side 108).

Etikk er den norm som et individs vilje legger til grunn for sine ord og handlinger, og kan defineres som:

«læren om rett og galt»

Etikk er å ta stilling til. Det er å reflektere og tenke igjennom sine handlinger i forhold til andre mennesker. Dette kalles også moralfilosofi, og er den delen av [filosofien](#) som søker å besvare spørsmål som:

«hva er godt», «hva er det rette», «hvordan bør man oppføre seg»

Gjennomtenkning omkring handlingene skal sette oss bedre i stand til å utøve dømmekraft i situasjoner knyttet til andre slik at vi kommer frem til et best mulig valg. Det er derfor vi studerer moral og etikk som et fagområde og vektlegger de i vår utførelse av lederskap.

Oppgave

Hvordan ivaretar Vær varsom plakaten og Redaktørplakaten de etiske og moralske forholdene?

[Vær varsom plakaten](#)

[Redaktørplakaten](#)

Moralske og etiske problem

Hvordan skiller man mellom etiske og moralske problem?

Etiske problem dreier seg om å forsøke å finne ut hvordan man skal handle.

Eller hvordan man skal handle riktig i en spesiell situasjon.

Når det gjelder et moralsk problem så dreier det seg om en situasjon hvor vi vet hva som er rett, men hvor vi likevel ikke handler i tråd med det vi vet er rett.

Som et eksempel på et moralsk problem kan være det dilemma vi bli satt i dersom ekspeditøren i matbutikk gir oss tilbake for mange vekslepenger. Da vet vi nemlig hva som er det riktige, og hva vi bør gjøre. Etiske problem kjennetegnes ved at vi ikke har klar eller selvinnløsende løsning på problemet (Henriksen 2006:158).

Oppgave

Å ta noen valg og standpunkter er en viktig del av hverdagen vår. Hver dag står vi ovenfor flere slike valg, noen små og noen store. Tenk gjennom disse forholdene og hva ville du gjort?

- S. Usette går i klassen og de fleste vet at han ruser seg, bør man si i fra til lærer? Vis argumentasjonene dine i forhold til etiske og moralske prinsipper
- T. Ulle drikker fra en flaske og spytt ut alt på gulvet, noen har tømt antiback i flasken hans. Lærer vil vite hvem og spør klassen i plenum, ingen svarer og det blir derfor en tilfeldig valgt elev som må hjelpe T.O med opprydding og en tur til helsesøster, da antiback er tilsatt et brakkingsmiddel som må nøytraliseres. Den som går med T.O er den som også gjorde dette og det var deg! Argumenter og vis hva du ville gjort og hvorfor?

Sjekkpunkter, hva har jeg lært?

- _____ Hovedinnhold i Åndsverksloven
- _____ Hovedinnhold i Arbeidsmiljøloven
- _____ Hovedinnhold i HMS og områdene denne virker på
- _____ Krav til tilrettelegging og krav til medvirkning
- _____ Hva er universell utforming og hvorfor er dette viktig
- _____ Regelverk for offentlig anskaffelse og hvorfor
- _____ Hva er etikk og moral
- _____ Moralske og etiske problemer